

УДК 811.161.2'282.2(477.41/.42)

**МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СЕРЕДНЬОПОЛІСЬКИХ ГОВІРОК
У ПОВІСТІ ВОЛОДИМИРА ДАНИЛЕНКА
«СОНЕЧКО МОЄ, ЧОРНЕ Й ВОЛОХАТЕ»**

Повістю «Сонечко моє, чорне й волохате» Володимир Даниленко засвідчив тяжіння художньої прози «до освоєння нових лінгвістичних зон, не заялжених від частого вживання» [3]. Одна з таких зон – Полісся, діалект якого, за визначенням самого письменника, «свіжий, на ньому ще тремтить реліктова роса, не потолочена ногами» [3]. У зв'язку з цим В. Даниленко відтворив колоритну середньополіську говірку в мовленні однієї героїні своєї повісті – баби Павці з віддаленого села на Овруччині.

Мета дослідження – простежити морфологічні особливості середньополіських говірок у повісті В. Даниленка «Сонечко моє, чорне й волохате». Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких завдань: а) визначити корпус використаних В. Даниленком діалектних явищ морфологічного рівня; б) систематизувати засвідчені в тексті середньополіські елементи і прокоментувати їх із погляду походження; в) простежити специфіку використання письменником елементів середньополіської говірки; г) з'ясувати функції діалектизмів у повісті.

Щоб максимально точно відтворити колорит середньополіської говірки, В. Даниленко використовує чимало діалектних явищ морфологічного рівня.

З особливостей словозміни іменників у середньополіських говірках у повісті відтворено переважно морфологічні інновації фонетичного походження. Відмінкові форми іменників ілюструють наслідки регулярних звукових процесів. Наприклад, ствердіння африкати [ц'] простежене в кінці основ іменників чоловічого та жіночого роду, у зв'язку з чим у поліських говорах

вони переорієнтовані на твердий варіант відмінювання: *хлопец* [4, с. 13], *куніца*, пор.: *То це Луньов **хлопец** так віграє, чи шо?* [4, с. 13], *Попросіла... зачініт, шоб **куніца** не з'єла* [4, с. 60]. Характерне для частини правобережнополіських говірок збереження м'якої вимови приголосних перед [e] простежено у формах родового відмінка множини іменників у кінці основи перед закінченням *-ей*: *курей, грошей* [4, с. 60], *мішей* [4, с. 61], пор.: *Попросіла сусідку **курей** зачініт* [4, с. 60], *Не треба ловит **мішей*** [4, с. 61] та ін. Розвиток давнього голосного *у в [і] та м'якшення приголосних у цій позиції засвідчено, наприклад, у звукосполучі [к'і] < *кы у формах родового відмінка однини іменників жіночого роду: *до квочки* [4, с. 12], *повчаркі горелкі* [4, с. 62], *до подушки* [4, с. 63], *такої житкі* [4, с. 64], пор.: *Налей мене, Женік, **повчаркі горелкі*** [4, с. 62], *Не тре' манє такої **житкі*** [4, с. 64] та ін. Натомість форма орудного відмінка множини *дєвками* [4, с. 64], пор.: *По чужіх подушках з **дєвками** товкса* [4, с. 64], ілюструє характерне для говірок окресленого ареалу збереження давнього *і. Незалежну від наголосу рефлексію давнього *ѣ в [e] в говірках Правобережного Полісся демонструє флексія *-є* місцевого відмінка однини іменників чоловічого та жіночого родів твердої групи: *у вашой хатє, в дорозє* [4, с. 60], *на болотє* [4, с. 62], пор.: *Невжєлі в дорозє укралі?* [4, с. 60], *Под льод провалівса на болотє* [4, с. 62], а також іменників середнього роду м'якої групи: *в жабуріннє* [4, с. 62], пор.: *Прібьог, мокрій і в жабуріннє* [4, с. 62] та ін. В іменникові жіночого роду з нульовою флексією *пам'єт* [4, с. 63], пор.: *Я хочу ше з вамі схвотогафіруваца на **пам'єт*** [4, с. 63], простежено ствердіння історично м'якого передньоязикового в кінці основи. Це явище могло бути зумовлене дистанційною прогресивною дисиміляцією [й...т'] > [й...т] або аналогічними впливами.

Деякі явища іменникового формотворення склалися через дію механізму граматичної аналогії. Результат вирівнювання за зразком іменників твердого різновиду, а також редукцію ненаголошеного [e] в основі відбиває форма орудного відмінка однини субстантива чоловічого роду м'якої групи *камньом* [4, с. 62], пор.: *Всю дорогу **камньом** сєдєла* [4, с. 62]. Флексія *-ов* у формі

родового відмінка множини іменника чоловічого роду м'якої групи *гостінцьов* [4, с. 60], пор.: *Зобрала в дорогу гостінцьов* [4, с. 60], ілюструє наслідок аналогії до колишньої флексії твердої групи **-овъ* або рефлексію в новоутвореному закритому складі давнього **e* в [o] в історичному закінченні м'якої групи **-евъ* [8, с. 104]. Наслідок аналогічного вирівнювання можна вбачати й у випадку, коли іменник чоловічого роду-назва неістоти *город* у знахідному відмінку засвідчений у формі, однаковій із формою родового відмінка, пор: *Петро Козловскі на зіму города віорав* [4, с. 62].

Виразних морфологічних архаїзмів у системі формотворення іменників простежено небагато. Наприклад, із поліської говірки В. Даниленко перейняв давню форму однини [5, с. 17] іменника *двер* 'двері' [4, с. 62]. Субстантиви середнього роду м'якої групи зберігають історичні закінчення [8, с. 88] з голосним [e], в тому числі в непрямих відмінках: *голлем* [4, с. 62], пор.: *Раз на вішню залез да меж голлем застряв* [4, с. 62] та ін. У реченні *Скільки тебе вже год?* [4, с. 60] як архаїзм можна кваліфікувати форму родового відмінка множини іменника чоловічого роду *год* 'рік' з історичною нульовою флексією [8, с. 104].

У зв'язку обмеженим уживанням у більшості поліських говірок форм кличного відмінка іменників чоловічого роду В. Даниленко в якості звертання використовує форму називного відмінка цих іменників, як-от у реченнях: *А ти, Славік, красанета!* [4, с. 60], *Дівіс, Славік, шо я тебе привезла* [4, с. 60], *А ти, Славік, як учісса?* [4, с. 62], *Налей мене, Жєнік, повчаркі горелкі* [4, с. 62], *Ти ж подівіс, Жєнік, яка в тебе жонка гарна* [4, с. 63] тощо.

Особливості прикметникового формотворення в повісті відтворено лише одиничними прикладами. Засвідчено, скажімо, характерну для більшості поліських говірок редуцію кінцевого [й] у флексії називного відмінка прикметників чоловічого роду: *здорови жирни* [4, с. 61], *Козловскі* [4, с. 62], пор.: *Таки здорови жирни кот* [4, с. 61], *Петро Козловскі на зіму города віорав* [4, с. 62]. Збіг етимологічних голосних **у* та **і* у звукові [i], а не [и], демонструють флексії відповідно називного відмінка прикметника чоловічого

роду та місцевого відмінка множини: *мокрій* [4, с. 62], *по чужіх* [4, с. 64], пор.: *Прібьог, мокрій і в жабурінне* [4, с. 62], *Не тре'... шоб ти, Женік, дес по чужіх подушках з дівками товкса* [4, с. 64]. У кількох випадках передано відмінності в морфемному складі прикметників. Наприклад, присвійний прикметник чоловічого роду, похідний від іменника II відміни м'якої групи, оформлено за допомогою суфікса *-ов*, пор.: *Луньов хлопці* [4, с. 13]. Простежено також ствердіння свистячого в суфіксі *-ськ-*: *Козловскі* [4, с. 62], пор.: *Петро Козловскі на зіму города віорав* [4, с. 62].

Багатьма прикладами в повісті передано специфіку форм дієслова в середньополіських говірках. В. Даниленко часто використовує форми інфінітива з суфіксом *-т*, що, очевидно, розвинувся фонетичним шляхом – через редукцію кінцевого голосного та ствердіння приголосного – з праслов'янського **ti* [8, с. 256]: *ехат, попорат, зачініт, ждат, порат* [4, с. 60], *ловіт* [4, с. 61], *обходіт, стягуюват* [4, с. 62], *дякуюват, спат, встават* [4, с. 63], пор.: *Попросіла сусідку кабанчіка попорат і курей на сєдалі зачініт* [4, с. 60], *Твой дєд мусів єго стуль стягуюват* [4, с. 62], *Пойду я вжє, мабіт, спат* [4, с. 63] тощо. Твердість кінцевого [т] передано також у флексіях 3 особи однини і множини теперішнього та простого майбутнього часів: *лазіт* [4, с. 62], *зробіт* [4, с. 63], *хочут, доведут* [4, с. 63], пор.: *Бо ціє дєвкі до добра нє доведут* [4, с. 63], *Ше й винуватим зробіт* [4, с. 63] тощо.

У повісті простежено велику частотність форм зворотних дієслів зі стверділим свистячим: *прічанівса, розходівса* [4, с. 13], *дівісса, женіцца, подевса, наснівса, случілос, дівіс* [4, с. 60], *жівєцца* [4, с. 61], *очаніс, втоміласа, кланяєсса, учісса, вчівса, провалівса, спужавса, застудівса, поміріліс, сваріліс* [4, с. 62], *подівіс, напілас, укрілас* [4, с. 63], *товкса* [4, с. 64], пор.: *А так усіх просіш, перед усіма кланяєсса* [4, с. 62], *Пора вжє женіцца* [4, с. 60], *Налей... шоб я віпіла за вас, да ві поміріліс і нє сваріліс* [4, с. 62] тощо. В інфінітиві, формі 2 особи множини наказового способу та 3 особи однини теперішнього часу зворотних дієслів, окрім того, зрідка простежено стягнення стверділої свистячої африкати, як-от: *жалуваца, схвотографіруваца* [4, с. 63], *нє сваріца*

[4, с. 64], *сунєца* [4, с. 60], пор.: *Ві ж тут больше не сваріца* [4, с. 64], *Мо', де сунєца за мною?* [4, с. 60] тощо. У випадку вставного слова *здаєц* 'здається' [4, с. 60], пор.: *Не, здаєц, ондього* [4, с. 60], засвідчено ще й редукцію кінцевого голосного [а] в ненаголошеній позиції.

Збереження давнього голосного *і В. Даниленко передає в ряді дієслівних форм, а саме: а) у флексіях 2 та 3 осіб однини теперішнього часу дієслів II дієвідміни: *дівісса* [4, с. 60], *спіш* [4, с. 61], *учісса, мусіш, просіш, хуліганіш, крутіш* [4, с. 62], *ходіш* [4, с. 64], *лазіт* [4, с. 62], пор.: *Шо на манє так дівісса?* [4, с. 60], *Не хуліганіш у школі?* [4, с. 62], *Довго вон дєс лазіт* [4, с. 62]; б) у флексії 2 особи однини теперішнього часу атематичного дієслова *їсти*: *єсі* [4, с. 61], пор.: *Толькі єсі да спіш* [4, с. 61]; в) у флексії 2 особи однини наказового способу: *постелі* [4, с. 63], *дівіс* [4, с. 60], *подівіс* [4, с. 63], пор.: *Ти постелі на якомус слончіку* [4, с. 63], *Дівіс, Славік, шо я тобі привєзла* [4, с. 60]; г) у флексії множини дієслів минулого часу: *думалі* [4, с. 13], *булі, укралі* [4, с. 60], пор.: *Цє у тебе іменіні булі?* [4, с. 60] тощо. У кількох дієслівних формах простежено збереження м'якості приголосних у кінці основи перед голосним [е] флексії, зокрема у формах 3 особи однини майбутнього часу: *будє* [4, с. 60], *кінє* [4, с. 63], пор.: *А колі вон будє?* [4, с. 60], та в формі теперішнього часу дієслова I дієвідміни: *хочєш* [4, с. 62], пор.: *Хиба хочєш обходіт?* [4, с. 62]. В аналізованому тексті спорадично трапляються дієслівні форми давноминулого часу: *А то шє був под льод провалівса* [4, с. 62] та ін. Діалектну специфіку простежено також у формі 2 особи однини наказового способу дієслова *налити*: закінчення *-ей* після м'якого приголосного, пор.: *Налєй мене, Жєнік, повчаркі горєлкі* [4, с. 62], з нетиповим для української мови розвитком давнього редукованого *ь у позиції після сонорного бокового [л] перед [й] в [е], а не [и], очевидно, відбиває вплив російської мови.

У повісті «Сонечко моє, чорне й волохате» передано чимало відмінностей супроти літературної мови у фонетичному оформленні та словозміні займенників. Більшість діалектизмів у системі займенникових форм – інновації фонетичного походження. Наприклад, розвиток давнього голосного *о в

новому закритому складі в [o] демонструють присвійні займенники *мой* [4, с. 13], *твой* [4, с. 62], предметно-особовий чоловічого роду *вон* [4, с. 60], питальний *скільки* [4, с. 60], указівний *столькі* [4, с. 60], пор.: *А коли **вон** буде?* [4, с. 60], *Це **мой** Женік так розходівса* [4, с. 13], ***Скільки** тобі вже год?* [4, с. 60] та ін. Розвиток давнього голосного *у в [i] передано у звуковому складі займенників 2 особи *ті* ‘ти’ [4, с. 12], *ві* ‘ви’ [4, с. 13], а також у структурі відносного займенника *якій* ‘який’ [4, с. 63] та вказівного *столькі* [4, с. 60], пор.: *Да шо **ті** причапівса, як певень до квочки?* [4, с. 12], *А **ві** думали, шо хто?* [4, с. 13], *Славік он подівіс, **якій** у тебе* [4, с. 63], *Так вірос да **столькі** єв* [4, с. 60]. Натомість форма орудного відмінка займенника 2 особи множини *вамi* [4, с. 63], пор.: *Я хочу ше з **вамi** схвотографіруваца на пам’єт* [4, с. 63], засвідчує збереження давнього голосного *i. Типовий для східнополіських говірок розвиток давнього *ě в [e] зі збереженням м’якості попереднього приголосного засвідчують форми давального відмінка займенників 1 та 2 осіб однини: *манє* ‘мені’ [с. 60, 64], *тобє* ‘тобі’ [4, с. 60], *тебє* ‘тобі’ [4, с. 63], пор.: *Не тре’ **манє** такой житкі* [4, с. 64], *Дівіс, Славік, шо я **тобє** привезла* [4, с. 60], а також форма називного відмінка множини означального займенника *всє* [4, с. 62], пор.: *Вжє **всє** вдома* [4, с. 62]. У формах давального і знахідного відмінків займенника 1 особи однини, окрім того, простежено результат обниження й розширення артикуляції ненаголошеного [e] до [a]: *манє* ‘мені’ [с. 60, 64], *манє* ‘мене’ [4, с. 60], пор.: *Шос **манє** Женік погано наснівса* [4, с. 60], *Шо на **манє** так дівісса?* [4, с. 60] тощо. Збереження м’якості приголосних перед [e] відбито у формах родового (знахідного) відмінка займенників 1 та 2 осіб однини: *менє* ‘мене’ [4, с. 13], *манє* ‘т. с.’, *тебє* ‘тебе’ [4, с. 60], пор.: *Нема в **менє** жісці* [4, с. 13], *Це ж у **тебє** іменіни булі?* [4, с. 60], *Шо на **манє** так дівісса?* [4, с. 60]. Шляхом прогресивної суміжної асиміляції за способом творення та стягнення подовженого шиплячого [шч] > [ш:] > [ш] склалася звукова структура питально-відносного займенника *шо* [4, с. 62] та неозначеного *шос* [4, с. 60], пор.: *А то **шо** б я сама робіла?* [4, с. 62], *Шос манє Женік погано наснівса* [4, с. 60]. У формах неозначених займенників

простежено ствердіння м'якого свистячого: *шос* [4, с. 60], *якомус* [4, с. 63], пор.: *Ти постелі на **якомус** слончику* [4, с. 63] та ін. У формі називного відмінка указівного займенника чоловічого роду *таки* 'такий' [4, с. 61], пор.: ***Таки** здорови жирни кот* [4, с. 61], відбито редукцію кінцевого [й]. Указівний займенник жіночого роду *така* у формі родового відмінка однини *такоюй* [4, с. 64], пор.: *Не тре' манє **такоюй** житкі* [4, с. 64], ілюструє редукцію кінцевого [і] флексії. Присвійний займенник жіночого роду *своя* у формі родового відмінка однини *свойой* [4, с. 60], пор.: *Давно не бачів **свойой** баби?* [4, с. 60], та в однозвучній формі орудного відмінка однини, пор.: *Я хочу ше схвотографіруваца з **свойой** невесткою* [4, с. 63], окрім редукції кінцевих [і] та [у] відповідно, відбиває розвиток *е в [о] в закритому складі [8, с. 159]. Рефлексацію *е в [о] в новому закритому складі можна вбачати й у формі місцевого відмінка однини присвійного займенника *ваша* – (у) *вашой* [8, с. 160], пор.: *Здрасте у **вашой** хатє* [4, с. 60].

У системі займенникових форм простежено кілька морфологічних архаїзмів. Наприклад, засвідчено повні нестягнені форми називного-знахідного відмінків множини указівних родових займенників: *ціє помідорі, ціє дєвкі, такіє вертіхвосткі* [4, с. 63], пор.: *А це ти сама **ціє** помідорі квасіла?* [4, с. 63], *Бо **ціє** дєвкі до добра не доведут* [4, с. 63]. Форми давального відмінка займенника 2 особи однини *тебе* 'тобі' [4, с. 63], пор.: ***Тебе**, Женік, гріх на свою жонку жалуваца* [4, с. 63], та родового відмінка предметно-особового займенника чоловічого роду *єго* 'його' [4, сс. 60, 62], пор.: *Не було здоровля **єго** порат* [4, с. 60], відбивають збереження голосного [е] в першому складі [8, сс. 144, 152].

У повісті відтворено деякі відмінності в оформленні прислівників та службових слів. Вони в основному пов'язані з регулярними фонетичними процесами. Збіг давніх голосних *і та *у у звукові [і] простежено у структурі прислівників *колі, куді* [4, с. 60], *ніколі, коліс* [4, с. 62], пор.: *А **куді** Женік подевса?* [4, с. 60], *А **колі** вон буде* [4, с. 60], *До й батько твоя **коліс** добре вчівса* [4, с. 62], питальної частки *чі* [4, с. 13], пор.: *То це Луньов хлопєц так*

віграє, **чі** шо? [4, с. 13], а також обмежувально-видільної частки *толькі* [4, с. 61], пор.: *Толькі* есі да спіш [4, с. 61]. Монофтонг [о] відповідно до давнього *о в новому закритому складі відбито у прислівникові *потом* [4, с. 63], пор.: *А потом* кінє да ше й винуватим зробіт [4, с. 63], у прийменниках *под* [4, с. 62], *од* [4, с. 63], а також в обмежувально-видільній частці *толькі* [4, сс. 61, 63], пор.: *А то ше був под* льод провалівса на болоте [4, с. 62], *Толькі* хочут од сем'ї одорват [4, с. 63]. Розвиток давнього *е в новому закритому складі перед історично м'яким приголосним в [е] ілюструє прийменник *меж* [4, с. 62], пор.: *Ото* *толькі* раз на вішню залєз да *меж* голлєм застряв [4, с. 62]. Збереження м'якості приголосних перед [е] передано у прислівниках *дє* [4, с. 60], *дєс*, *добре* [4, с. 62], *ше* [4, с. 62], *вжє* [4, с. 63], пор.: *Довго* вон *дєс* лазит [4, с. 62], *Як* був живий чолов'єк... *то* було *добре* [4, с. 62], *Пойду* я *вжє*, мабіт, спат [4, с. 63] та ін., у прийменникові *перед* [4, с. 62], пор.: *Перед* усіма кланяєсса [4, с. 62], а також у структурі часток – указівних *цє* [4, с. 13], *сє* [4, с. 60], пор.: *То цє* Луньов хлопец так віграє [4, с. 13], *О, а дє сє* одна свиняча ножка? [4, с. 60], питальної *невжєлі* [4, с. 60], пор.: *Невжєлі* в дорозє укралі? [4, с. 60], заперечної *нє* [4, сс. 60–64], пор.: *Давно нє* бачів своей баби з села? [4, с. 60] тощо. Натомість ствердіння свистячого [с'] фіксовано у складі неозначених прислівників *дєс*, *коліс* [4, с. 62], *дєс* [4, с. 64], пор.: *До* й батько твой *коліс* добре вчівса [4, с. 62], *Дєс* по чужіх подушках з дєвками товкса [4, с. 64]. Частина *хиба* [4, с. 62], пор.: *Хиба* хочєш обходит? [4, с. 62], супроти загальноновживаного варіанта *хіба* зберігає вихідну звукову структуру без розвитку *хы > [х'і] [7, сс. 176–177]. Шляхом прогресивної суміжної асиміляції за способом творення та стягнення подовженого шиплячого склалася звукова структура прислівника *ше* [4, с. 62], *ше* [4, с. 63], пор.: *А то ше* був под льод провалівса [4, с. 62], підрядних сполучників *шо* [4, сс. 60, 62] та *шоб* [4, сс. 60, 62], пор.: *Добре, шо* Петро Козловскі на зіму города віорав [4, с. 62], *Курєй* на сєдалі зачініт, *шоб* куніца не з'єла [4, с. 60].

В. Даниленко із поліської говірки перейняв також давні сурядні сполучники *да*, *да* й, пор.: *Рєшіла* я нє ждат Роздва *да* заколола кабана [4,

с. 60], *Зобрала в дорогу гостінцьов да й поехала* [4, с. 60], підсилювальну частку *да*, пор.: *Да шо ті прічапівса, як певень до квочки?* [4, с. 12], а також давній варіант питальної частки *невжєлі* [4, с. 60], пор.: *Невжєлі в дорозі укралі?* [4, с. 60], зі збереженою праслов'янською часткою **li* 'чи' у складі [6, с. 58].

У значенні 'звідти' В. Даниленко використовує поліський прислівник *стуль* [4, с. 62], пор.: *Твой дед мусів его стуль стягуват* [4, с. 62], що був кваліфікований як слов'янський архаїзм, пов'язаний за походженням із прислівником міри і ступеня **толь* / **туль* [1, с. 38–43]. Із поліської говірки перейнято також прислівник *ондього* 'ось тут' [4, с. 60], пор.: *Не, здаєц, ондього* [4, с. 60], що склався на основі загальноновживаного *онде* шляхом поширення його структури вказівними частками *о, го* [2, с. 97]. Вставне слово *мабіт* [4, с. 63], пор.: *Пойду я вже, мабіт, спат* [4, с. 63], у зіставленні з загальноновживаним відповідником *мабуть* засвідчує використання давньої звукової форми інфінітива *быти* з подальшим розвитком **ы* > [і], редукцією кінцевого голосного та ствердінням суфіксального [т'].

Більшість використаних Володимиром Даниленком явищ морфологічного рівня – інновації, причинами яких стали регулярні фонетичні процеси. Лише одиничні словоформи кваліфіковано як морфологічні архаїзми або результати аналогічного вирівнювання.

Послідовне відтворення діалектного мовлення простежено винятково в діалогах однієї з героїнь повісті – баби Павці. У такий спосіб письменник відтворив лінгвальні особливості Правобережного Полісся, передав специфіку характеру колоритної мешканки того краю, а також підкреслив власну творчу індивідуальність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Громик Ю. В. Відзайменникові прислівники з суфіксами **-li*, **-lb*, **-lě* у західнополіському говорі / Ю. В. Громик // Науковий вісник Волинського

державного університету імені Лесі Українки: Філологічні науки. – 2001. – № 9. – С. 35–43.

2. Громик Ю. В. Прислівники зі значенням ‘тут, у цьому місці’ в західнополіських та суміжних говірках / Ю. В. Громик // Науковий вісник Ужгородського університету: Філологія. Соціальні комунікації. – 2011. – Вип. 24. – С. 93–99.
3. Даниленко В. Письменник у політиці часто поводитьяся, як корова на льоду [Електронний ресурс] / В. Даниленко. – Режим доступу: <http://litakcent.com/2012/09/24/volodymyr-danylenko-pysmennyk-u-polityci-chasto-povodytsja-jak-korova-na-lodu>.
4. Даниленко В. Тіні в маєтку Тарновських : повісті / Володимир Даниленко. – К. : ЛА «Піраміда», 2012. – 180 с.
5. Етимологічний словник української мови : у семи томах / За ред. О. С. Мельничука. – Т. 2. – К. : Наукова думка, 1985. – 570 с.
6. Етимологічний словник української мови : у семи томах / За ред. О. С. Мельничука. – Т. 4. – К. : Наукова думка, 2004. – 656 с.
7. Етимологічний словник української мови : у семи томах / За ред. О. С. Мельничука. – Т. 6. – К. : Наукова думка, 2012. – 566 с.
8. Історія української мови. Морфологія. – К. : Наукова думка, 1978. – 540 с.

У тексті повісті Володимира Даниленка «Сонечко моє, чорне й волохате» проаналізовано морфологічні особливості середньополіських говірок. Простежено специфіку формотворення іменників, прикметників, дієслів, відмінності у відмінюванні займенників, а також в оформленні прислівників і службових слів. З'ясовано специфіку використання письменником елементів середньополіських говірок та функції діалектизмів у повісті.

Ключові слова: діалект, середньополіський діалект, діалектизм, словозміна, закінчення, архаїзм, інновація, граматична аналогія.

В тексте повести Владимира Даниленко «Солнышко мое, черное и лохматое» проанализированы морфологические особенности среднеполесских говоров. Прослежены специфика формообразования существительных, прилагательных, глаголов, различия в склонении местоимений, а также в оформлении наречий и служебных слов. Выявлены специфика использования писателем элементов среднеполесских говоров и функции диалектизмов в повести.

Ключевые слова: *диалект, среднеполесский диалект, диалектизм, словоизменение, окончание, архаизм, инновация, грамматическая аналогия.*

Morphological peculiarities of Middle-Polissyan patois in the text of Volodymyr Danylenko's novel "My sun is black and hairy" are analyzed. The specificity of formation of nouns, adjectives and verbs, differences in the structure and declension of numerals and pronouns, as well as in formation of adverbs and functional words is being traced. The specificity of use of the Middle-Polissyan patois elements by the author and the function of the dialectal words in the novel's artistic language are indicated.

Key words: *dialect, Middle-Polissyan patois, dialecticism, word change, inflexion, archaism, innovation, grammatical analogy.*